

बालकाश्रम,बालसदन व अनाथालयातील
बालकांना संस्थांमध्ये बाल कल्याण
समितीमार्फत प्रवेश देणे व या संस्थांना
बालगृह म्हणून घोषित करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
महिला व बाल विकास विभाग,
शासन निर्णय क्र.बाकस-२००५/प्र.क्र.२२०/का-३,
नविन प्रशासन भवन, ३ रा मजला,
मंत्रालयासमोर, मुंबई-४०००३२.
दिनांक : २२ फेब्रुवारी, २००६.

प्रस्तावना : महिला व बाल विकास विभागांतर्गत काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या बालकांसाठी विविध प्रकारच्या निवासी संस्था उदा. बालगृहे, अनुरक्षण गृहे, बालसदन, बालकाश्रम व अनाथालये कार्यरत आहेत. या निवासी गृहांमध्ये मुलांना अन्न, वस्त्र निवारा या मुलभूत सुविधांबरोबरच मुलांची काळजी घेणे, त्यांना शिक्षण व व्यवसायिक प्रशिक्षण देणे, वैद्यकीय सुविधा व मनोरंजनाच्या सुविधा पूरवून पुनर्वसनाचे कार्य केले जाते.

२. बालकांसाठी कार्यरत असणा-या निवासी संस्थांमध्ये बालगृह व अनुरक्षण गृह या योजना बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण)अधिनियम २००० अंतर्गत तर बालसदन , बालकाश्रम व अनाथालय या योजना अनाथालये व इतर धर्मादाय गृहे (पर्यवेक्षण व नियंत्रण) अधिनियम १९६० अंतर्गत कार्यरत आहेत.

३. बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण अधिनियम २००० च्या कलम २ (घ) मध्ये काळजी व संरक्षणाची गरज असलेले मुलाची व्याख्या स्पष्ट करण्यात आली आहे. त्यानुसार बालगृहांमध्ये दाखल होणारी मुले ही काळजी व संरक्षणाची गरज असलेलीच असतात. आणि बाल कल्याण समितीमार्फत प्रवेश दिला जातो. तसेच बाल कल्याण समितीमार्फत बालगृहात दाखल झालेले मुल बाल कल्याण समितीच्या आदेशानुसार आवश्यकतेनुसार दुस-या बालगृहात पाठविता येते.

४. बालकाश्रम , बालसदन व अनाथालय या निवासी संस्थांमध्ये दाखल होणारी मुले सुधा काळजी व संरक्षणाची गरज असलेलीच असतात. मात्र त्यांची प्रवेश प्रक्रिया भिन्न आहे आणि आवश्यकता भासल्यास या संस्थांतील मुलांना दुस-या निवासी गृहात पाठविण्याची तरतूद नाही.

५. एकाच प्रकरची काळजी व संरक्षणाची गरज असलेली मुले असून त्यांची प्रवेश प्रक्रिया भिन्न प्रकारे होते. तसेच आवश्यकतेनुसार एका योजनेतुन अन्य गृहात पाठविता येत नाही. परंतू बालगृह योजनेत पाठविता येते. त्यामुळे एकाच उददेशाने सुरु असलेल्या योजनांच्या कार्य पद्धतीत तफावत आल्याने काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या बालकाश्रम व बालसदन, अनाथालय या निवासी गृहातील प्रवेश प्रक्रियेत व कामकाजात एकसूत्रता आणि सुरक्षितपणा आणण्याचा प्रस्ताव शासनाच्या विचाराधीन होता. त्या अनुषंगाने शासन खालीलप्रमाणे आदेश निर्गमित करीत आहे.

शासन निर्णय : महिला व बाल विकास विभागामार्फत राबविष्यात येणा-या बालसदन, बालकाश्रम, अनाथालय, या निवासी गृहांना बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अधिनियम २००० च्या कलम ३४ (१) अन्वये बालगृह म्हणून घोषित करण्यात येत आहे. बालकाश्रम, बालसदन व अनाथालय येथे प्रवेश देण्याकरीता अस्तित्वात असलेली प्रवेश पद्धती या शासन निर्णयान्वये रद्य करण्यात येत आहे. या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून बालसदन, बालकाश्रम, अनाथालय, या संस्थांमध्ये बाल न्याय (मुलांची काळजी व संरक्षण) अधिनियम २००० च्या कलम २ (घ) नुसार काळजी व संरक्षणाची गरज असलेल्या मुलांसाठी प्रवेश प्रक्रिया बाल कल्याण समिती मार्फत करण्यात यावी.

२. कार्यरत असलेल्या तसेच यापुढे मंजूर करण्यात आलेल्या / येणा-या सर्व बालकाश्रम, बालसदन व अनाथालयामध्ये असलेल्या बालकांना बाल कल्याण समितीपुढे सादर करून बाल कल्याण समितीकडून दाखल आदेश प्राप्त करावेत. सदर जबाबदारी पार पाडण्यासाठी बाल कल्याण समिती सदस्यांच्या प्रशिक्षण / कार्यशाळा आयोजित करावे व बालकांच्या प्रवेशांचे निकष ठरविष्यात यावे.

३. आयुक्त, महिला व बाल विकास, पुणे यांनी सदर शासन निर्णय सर्व संबंधितांच्या निर्दर्शनास आणावा.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

sd/-

(वै.अ.पारकर)

शासनाचे उप सचिव

प्रति,

आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

अध्यक्ष, बाल कल्याण समिती / बाल न्याय मंडळ (सर्व)

सदस्य, बाल कल्याण समिती / बाल न्याय मंडळ (सर्व)

सर्व जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी.

महिला व बाल विकास विभागांतर्गत कार्यरत सर्व बालगृहे/अनुरक्षण गृहे

महिला व बाल विकास विभागांतर्गत कार्यरत सर्व बालकाश्रम/बालसदन/अनाथालये.

अवर सचिव, महिला व बाल विकास विभाग (का-८).

निवड नस्ती, का-३.